1ο ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

1ο ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΑΘΗΝΑ
3-5 ΙΟΥΛΙΟΥ 2008

ΜΕΓΑΡΟ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ

ΟΡΓΑΝΩΝΕΤΑΙ ΑΠΟ

ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΥ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

ΜΕΓΑΡΟ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελ.

Ευχαριστίες 4

Χαιρετισμός Δημάρχου 5

Οργανωτική Επιτροπή 6

Οργάνωση 6

Γραμματεία Συνεδρίου 6

Βιβλίο Πρακτικών 7

Τελετή Έναρξης 9

1η Συνεδρία: Εισαγωγή 15

2η Συνεδρία: Τι είναι οι νεοελληνικές σπουδές; 21

3η Συνεδρία: Νεοελληνικές σπουδές, διεπιστημονικότητα και νέες προσεγγίσεις 49

4η Συνεδρία: Νεοελληνικές σπουδές και έρευνα 73

5η Συνεδρία: Νεοελληνικές σπουδές και Διασπορά 91

6η Συνεδρία: Η Νεοελληνική ανάμεσα στις γλώσσες του κόσμου 105

7η Συνεδρία: Νέα εργαλεία για τη διδασκαλία της γλώσσας 123

8η Συνεδρία: Βιβλίο, μετάφραση και μεταφραστικές σπουδές 143

9η Συνεδρία: Νεοελληνικές σπουδές και διαδίκτυο 159

10η Συνεδρία: Νεοελληνικές σπουδές και ελληνική πολιτεία 191

11η Συνεδρία: Νεοελληνικές σπουδές και επαγγελματικές προοπτικές 209

12η Συνεδρία: Νεοελληνικές, κλασικές και βυζαντινές σπουδές 231

13η Συνεδρία: Νεοελληνικές σπουδές ανά τον κόσμο και ελληνικά πανεπιστήμια 245

Ευρετήριο Συντονιστών και Εισηγητών 263

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η Οργανωτική Επιτροπή του συνεδρίου ευχαριστεί θερμά τους Χορηγούς, όπως εμφανίζονται παρακάτω, για την υποστήριξη του επιστημονικού και κοινωνικού προγράμματος του 1ου Παγκοσμίου Συνεδρίου Νεοελληνικών Σπουδών.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ

Υπουργείο Εξωτερικών
Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων
Υπουργείο Πολιτισμού
Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης

ΦΟΡΕΙΣ

Συμβούλιο Απόδημου Ελληνισμού
Εθνικό Κέντρο Βιβλίου
Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας
Ίδρυμα Ελληνικού Πολιτισμού

ΧΟΡΗΓΟΙ

Τράπεζα Πειραιώς
Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο Ελλάδος

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ

Κοινωφελές Ίδρυμα Ιωάννη Σ. Λάτση
Σχολή Ι.Μ. Παναγιωτόπουλου - Ελληνικό Εκπαιδευτήριο
Ίδρυμα Ι. Κουτσοχέρα
Ίδρυμα Σ.Ο.Φ.Ι.Α.

ΜΕΓΑΣ ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ
ΤΟ ΒΗΜΑ
in.gr

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ERT WORLD
goculture.gr
Αθήνα 9,84
City Press
Δίεση 101,3
Περιοδικό Index

Επίσης ευχαριστεί θερμά το **Μέγαρο Μουσικής Αθηνών**, για την ευγενική παραχώρηση των χώρων του για την πραγματοποίηση του συνεδρίου.

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- **Σόφη Δασκαλάκη-Μυτιληναίου**, *Δημοτική Σύμβουλος, Πρόεδρος του Πολιτισμικού Οργανισμού του Δήμου Αθηναίων*
- **Κωνσταντίνος Α. Δημάδης**, *Καθηγητής Κοινωνιολογίας της Ελληνικής Λογοτεχνίας στο Πανεπιστήμιο του Βερολίνου, Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Νεοελληνικών Σπουδών, Επίτιμος Καθηγητής του Κρατικού Πανεπιστημίου της Τιφλίδας*
- **Στάθης Γουργουρής**, *Καθηγητής Συγκριτικής Λογοτεχνίας στο Πανεπιστήμιο Κολούμπια, Πρόεδρος της Εταιρείας Νεοελληνικών Σπουδών στην Αμερική (M.G.S.A.)*
- **Αντώνης Δρακόπουλος**, *Επίκουρος Καθηγητής Νεοελληνικής και Συγκριτικής Λογοτεχνίας στο Πανεπιστήμιο του Σύδνεϋ*
- **Vicente Fernández González**, *Αναπληρωτής Καθηγητής Μετάφρασης και Διερμηνείας των Νέων Ελληνικών στο Πανεπιστήμιο της Μάλαγα*
- **Hans Eideneier**, *Ομότιμος Καθηγητής Βυζαντινολογίας και Νεοελληνικής Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο του Αμβούργου*
- **Jacques Bouchard**, *Καθηγητής Νεοελληνικής Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο του Μοντρεάλ, Διευθυντής του Διαπανεπιστημιακού Κέντρου Νέων Ελληνικών Σπουδών του Μοντρεάλ*
- **Δημήτρης Τζιόβας**, *Καθηγητής Νεοελληνικών Σπουδών, Διευθυντής Μεταφράσεων του Κέντρου Βυζαντινών, Οθωμανικών και Νεοελληνικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο του Μπέρμιγχαμ*
- **Κατρίν Βελισσάρη**, *Διευθύντρια Εθνικού Κέντρου Βιβλίου (Ε.ΚΕ.ΒΙ.)*
- **Άννα Δρίβα**, *Εμπειρογνώμων Πρέσβειρα, Σύμβουλος Α΄ του Υπουργείου Εξωτερικών*
- **Αγγελος Συρίγος**, *Ειδικός Γραμματέας Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων*
- **Άλκηστις Σουλογιάννη**, *Διευθύντρια Διεθνών Σχέσεων του Υπουργείου Πολιτισμού*
- **Μαρία Παναγοπούλου**, *Προϊσταμένη Διεύθυνσης Γραμμάτων του Υπουργείου Πολιτισμού*
- **Βασίλης Λαμπρινουδάκης**, *Καθηγητής, Εκπρόσωπος του Ιδρύματος Ελληνικού Πολιτισμού*
- **Στέφανος Παντερμαλής**, *Εκπρόσωπος του Προέδρου του Συμβουλίου Απόδημου Ελληνισμού*
- **Νίκος Μανωλόπουλος**, *Γενικός Διευθυντής του Οργανισμού Μεγάρου Μουσικής Αθηνών*
- **Ροδόλφος Μασλίας**, *Σύμβουλος Πολιτισμού του Δημάρχου Αθηναίων*
- **Στέλλα Παναγιωτοπούλου**, *Υπεύθυνη συντονισμού της Επιστημονικής Επιτροπής του Συνεδρίου, Δήμος Αθηναίων*
- **Φάνια Παλληκαράκη**, *Δήμος Αθηναίων*
- **Τόνια Μασουρίδου**, *Δήμος Αθηναίων*

ΟΡΓΑΝΩΣΗ

- **Δήμος Αθηναίων**
- **Πολιτισμικός Οργανισμός Δήμου Αθηναίων**
- **Μέγαρο Μουσικής Αθηνών**

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Λιβάνης Οργάνωση Συνεδρίων Α.Ε. (L-PCO)
Αλκμάνος 7 και Σισίνη 8
115 28 Ιλίσσια
Τηλ. 210 7209500, Fax 210 7220018
e-mail: info@l-pco.gr
website: www.l-pco.gr

ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ

IBRAHIM KELAGA AHMET[18]

Ευχαριστώ, κυρία Πρόεδρε. Η δική μου εισήγηση έχει να κάνει σε γενικές γραμμές με την κατάσταση που επικρατεί σήμερα σε ό,τι αφορά τις νεοελληνικές σπουδές στην Τουρκία. Θα σας παρουσιάσω τα αποτελέσματα μιας έρευνας που έχουμε κάνει σε φοιτητές των Τμημάτων Νεοελληνικής Γλώσσας του Πανεπιστήμιου της Άγκυρας και της Κωνσταντινούπολης. Από την άποψη αυτή θα έχει ενδιαφέρον να δούμε την εικόνα του Τούρκου φοιτητή για τον Έλληνα και την Ελλάδα γενικά.

Θα ξεκινήσω, με την άδειά σας, με μια γενική επισκόπηση.

Μια σύντομη ιστορική αναδρομή και αναφορά στο σήμερα

Οι κλασικές ελληνικές σπουδές στην Τουρκία ξεκινούν στο Πανεπιστήμιο της Άγκυρας το 1936 παράλληλα με την ίδρυση της Σχολής Γλωσσών Ιστορίας και Γεωγραφίας[19], ενώ στο Πανεπιστήμιο της Πόλης (İstanbul), στη Φιλοσοφική Σχολή[20], διδάσκονται Αρχαία Ελληνικά από το 1943. Και στα δύο πανεπιστημιακά ιδρύματα, τα Τμήματα Αρχαίων Ελληνικών λειτουργούν μαζί με εκείνα των Λατινικών και συναποτελούν τα Τμήματα της Κλασικής Φιλολογίας. Όμως η δημιουργία τμημάτων νεοελληνικής γλώσσας και λογοτεχνίας στα δύο αυτά πανεπιστήμια θα αργήσει πολύ. Μόλις το 1991 ιδρύεται στο Πανεπιστήμιο Άγκυρας το Τμήμα Νέας Ελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας[21], το οποίο δίνει τους πρώτους αποφοίτους του το 1995[22], ενώ στην Πόλη η Έδρα Νέων Ελληνικών λειτουργεί από το 2000 και έχουμε τους πρώτους αποφοίτους μόλις το 2005. Και τα δύο Τμήματα υπάγονται στους Τομείς των Δυτικών Γλωσσών και Λογοτεχνιών, το ακαδημαϊκό έτος 2007-2008 είχαν στο δυναμικό τους συνολικά 87 (Άγκυρα) και 105 (Πόλη) φοιτητές αντίστοιχα και παρέχουν ανεξάρτητο πτυχίο και τίτλο του φιλολόγου.

Το ακαδημαϊκό έτος 2007-2008 αποτελεί χωρίς υπερβολή σταθμό στην ιστορία των νεοελληνικών σπουδών στην Τουρκία, διότι δύο άλλα μεγάλα πανεπιστήμια που λειτουργούν στην Άγκυρα, το Πανεπιστήμιο Χατζέτεπε[23] και το Πολυτεχνείο της Μέσης Ανατολής (M.E.T.U.)[24] εισάγουν τα Νέα Ελληνικά στα προγράμματα σπουδών τους ως μάθημα επιλογής (4 ώρες εβδομαδιαίως). Στο Χατζέτεπε, στην Ανωτέρα Σχολή Ξένων Γλωσσών, τα Νέα Ελληνικά θα διδάσκονται ως μάθημα επιλογής για 8 εξάμηνα, ενώ στο προηγούμενο ακαδημαϊκό έτος επέλεξαν τα Νέα Ελληνικά 105 φοιτητές. Την ίδια στιγμή, στο Πολυτεχνείο Μέσης Ανατολής, στην Ανωτέρα Σχολή Ξένων Γλωσσών, προσφέρονται Νέα Ελληνικά ως μάθημα επιλογής από το δεύτερο έτος (4 ώρες την εβδομάδα, με ολοκλήρωση σε 4 εξάμηνα) και τη χρονιά που μας πέρασε διδάχθηκαν Νέα Ελληνικά συνολικά 150 φοιτητές. Επίσης, στο Πανεπιστήμιο Θράκης[25] στην Ανδριανούπολη, στο νεοϊδρυθέν Τμήμα Βαλκανικών Σπουδών της Ανωτέρας Σχολής Ξένων Γλωσσών, μαζί με τις άλλες βαλκανικές γλώσσες άρχισαν να διδάσκονται το ακαδημαϊκό έτος 2007-2008 και τα Νέα Ελληνικά, ενώ τη χρονιά που πέρασε εισήχθησαν στην προκαταρκτική τάξη του Τμήματος Νέων Ελληνικών 20 φοιτητές.

Τα Νέα Ελληνικά, ως μάθημα επιλογής, διδάσκονται επίσης στο Πανεπιστήμιο του Βοσπόρου[26], στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Σμύρνης[27] και στο Πανεπιστήμιο του Μπόλου[28]. Φυσικά θα πρέπει να αναφέρουμε επιγραμματικά ότι τα Νέα Ελληνικά διδάσκονται ως ξένη γλώσσα και σε φροντιστήρια στην Άγκυρα, στην Πόλη και τη Σμύρνη[29]. Επιπλέον και το Πανεπιστήμιο Αιγαίου[30] στη Σμύρνη διοργανώνει πρόγραμμα μαθημάτων ελληνικής γλώσσας για το καλοκαίρι. Από τα παραπάνω στοιχεία φαίνεται ότι το ενδιαφέρον για τα Νέα Ελληνικά στην Τουρκία τα τελευταία χρόνια είναι κάτι το πρωτοφανές. Τη στιγμή που στα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια οι έδρες των Νέων Ελληνικών αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα είτε για οικονομικούς λόγους είτε από έλλειψη ενδιαφέροντος εκ μέρους των φοιτητών, βλέπουμε ότι στην Τουρκία τα Ελληνικά κερδίζουν όλο και περισσότερο στις προτιμήσεις.

Η ταυτότητα της έρευνας

Με τη βοήθεια ενός ερωτηματολογίου, που αποτελούνταν

18 Βιβλιογραφία του εισηγητή:
- L. Cohen & L. Manion, *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*, μτφρ. Χ. Μητσοπούλου και Μ. Φιλοπούλου, Μεταίχμιο (Αθήνα 1994).
- Ι. Κελαγά, «Η εικόνα των φοιτητών της Έδρας Νέων Ελληνικών της Σχολής Ιστοριογεωγραφίας και Γλωσσών του Πανεπιστημίου της Άγκυρας. Μια έρευνα σχετικά με τις προδιαθέσεις των φοιτητών της έδρας και τα πορίσματα που προκύπτουν», στο *Πρακτικά 4ου Διεθνούς Συνεδρίου Διαπολιτισμική Εκπαίδευση, Ελληνικά ως Δεύτερη ή Ξένη Γλώσσα*, τόμος Ι, (Πάτρα 2002) 63-71.
- N. Κυριαζή, *Η κοινωνιολογική έρευνα*, Ελληνικά Γράμματα (Αθήνα 2002).
- M. Delilbasi, *Οι Νεοελληνικές Σπουδές στην Τουρκία*, http://kapodistriako.uoa.gr/064_op_01/index (Απρίλιος 2005).
- A. Yildirim & H. Simsek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Arastirma Yontemleri* (*Μέθοδοι Ποιοτικής Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες*), (Ankara 2000).

19 Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi (http://www.dtcf.ankara.edu.tr/).

20 İstanbul Üniv. Edeb. F. (http:www.istanbul.edu.tr/edebiyat/anabilim_dallari/cagdas_yunan_anabilimdali.htm).

21 http://www.dtcf.ankara.edu.tr/cagdasdili.html

22 Αν σκεφτούμε ότι κάθε χρόνο εισάγονται 20 φοιτητές και αποφοιτούν περίπου 15, μπορούμε να υποθέσουμε ότι μέχρι την ακαδημαϊκή χρονιά 2007-2008 έχουν πάρει πτυχίο περίπου 200 φοιτητές.

23 Hacettepe Üniversitesi (http://www.hacettepe.edu.tr/).

24 Ortadoğu Teknik Üniversitesi (Medieval Technical University) (http://www.mld.metu.edu.tr/eleclang.html)

25 Trakya Üniversitesi- Yabancı Diller Yüksek Okulu, http://ydyo.trakya.edu.tr/Tarih.htm

26 Boğaziçi Üniversitesi, http://www.boun.edu.tr/

27 İzmir Ekonomi Üniversitesi, http://www.izmirekonomi.edu.tr/

28 Abant İzzet Baysal Üniversitesi, http://www.ibu.edu.tr/

29 Επίσης, το καλοκαίρι οι Δήμοι του Ντίκιλι, του Τσεσμέ, του Αϊβαλί, του Φότσα και του Κουσάντασι διοργανώνουν φροντιστήρια ελληνικής γλώσσας για το κοινό.

30 Ege Üniversitesi, http://www.ege.edu.tr/

από 20 ερωτήσεις, προσπαθήσαμε να σκιαγραφήσουμε την εικόνα του Τούρκου φοιτητή που σπουδάζει στα Τμήματα Νέας Ελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας στα Πανεπιστήμια Άγκυρας και Πόλης. Ζητήσαμε από τους φοιτητές να μας απαντήσουν για ποιο λόγο έχουν επιλέξει τα Νέα Ελληνικά και όχι μία άλλη ξένη γλώσσα. Αναζητήσαμε τον ρόλο του γεωγραφικού παράγοντα στην επιλογή αυτή, δηλαδή αν κατάγονται από την παραλιακή ζώνη του Αιγαίου και της Μεσογείου ή από την ενδοχώρα. Ρωτήσαμε για τις προσδοκίες τους, τι οφέλη αναμένουν από την εκμάθηση των Νέων Ελληνικών. Ρωτήθηκαν και για το αν έχουν επισκεφτεί ποτέ την Ελλάδα και για τη στάση τους απέναντι στην ελληνική γλώσσα και τον ελληνικό πολιτισμό γενικότερα. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια του Μαΐου του τρέχοντος έτους (2008). Στην έρευνα συμμετείχαν συνολικά 170 φοιτητές (88% των εγγεγραμμένων φοιτητών), εκ των οποίων 76 από το Πανεπιστήμιο Άγκυρας (εγγεγραμμένοι: 87) και 94 από το Πανεπιστήμιο της Ιστανμπούλ (εγγεγραμμένοι: 105).[31]

Τα πορίσματα που προέκυψαν από την έρευνα

Τη συντριπτική πλειοψηφία των φοιτητών αποτελούν τα κορίτσια (75%). Εκείνοι που έχουν αποφοιτήσει από δημόσια λύκεια αποτελούν το 88%, συνεπώς οι φοιτητές που έχουν τελειώσει ιδιωτικά λύκεια είναι αρκετά λίγοι (12%). Σε ό,τι αφορά τις πόλεις από όπου κατάγονται οι φοιτητές, βλέπουμε ότι στο Πανεπιστήμιο της Πόλης 44 φοιτητές, δηλαδή σχεδόν οι μισοί (46%), είναι από την Πόλη, ενώ στο Πανεπιστήμιο Άγκυρας το 20% των ερωτηθέντων (15 φοιτητές) κατάγεται από την Άγκυρα. Αν δούμε τους αριθμούς και για τα δύο πανεπιστήμια, παρατηρούμε ότι 87 φοιτητές (51%) είναι από την περιοχή του Μαρμαρά[32], 20 (13%) είναι από την κεντρική Τουρκία, 29 (17%) είναι από την ευρύτερη περιοχή της παραλιακής ζώνης του Αιγαίου, 11 (6%) από την περιοχή της Μεσογείου, 5 (3%) από την περιοχή της Μαύρης Θάλασσας και μόλις 2 (1%) από την Ανατολική Τουρκία. Είχαμε επίσης έναν φοιτητή από την Ελλάδα, έναν από το Αζερμπαϊτζάν και 14 (8%) φοιτητές τουρκοκυπριακής καταγωγής.

Όλοι οι φοιτητές εκτός από τα Ελληνικά, γνωρίζουν άριστα ή καλά Αγγλικά, ενώ 66 φοιτητές (39%) μαθαίνουν ως τρίτη ξένη γλώσσα (μετά τα Αγγλικά και τα Ελληνικά) τα Γερμανικά. Από το Πανεπιστήμιο της Πόλης ορισμένοι δήλωσαν πως μιλάνε Αρμενικά και Εβραϊκά, οι οποίοι προφανώς ανήκουν στην αρμενική και εβραϊκή κοινότητα της Πόλης.

Στο μηχανογραφικό τους δελτίο, όπου μπορούν να επιλέξουν 24 διαφορετικές σχολές και τμήματα, μόνο το 11% (19 φοιτητές) είχε ως πρώτη προτίμηση το Τμήμα Νέων Ελληνικών, ενώ το 9% (15 φοιτητές) είχε το Τμήμα Νέων Ελληνικών ως δεύτερη και το 7% (12 φοιτητές) ως τρίτη προτίμηση.

Στην ερώτησή μας γιατί επέλεξαν να σπουδάσουν Νέα Ελληνικά, το 40% (69 φοιτητές) δήλωσε πως τα μόρια που έλαβε στις εισαγωγικές εξετάσεις δεν ήταν επαρκή για κάποια άλλη επιλογή, το 37% (63 φοιτητές) για να γνωρίσει από κοντά την ιστορία και τον πολιτισμό της Ελλάδας, το 29% (49 φοιτητές) λόγω της ελληνοτουρκικής προσέγγισης και της προοπτικής ένταξης της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το 23% (39 φοιτητές) επειδή μεγάλωσε σε μία γεωγραφική περιοχή που βρίσκεται κοντά στην Ελλάδα και το 13% (22 φοιτητές) για να μπορέσει να βρει με ευκολία μια καλή δουλειά. Μόλις το 5% (8 φοιτητές) επέλεξε τα Νέα Ελληνικά επειδή η οικογένειά του στο παρελθόν ήρθε από την Ελλάδα στην Τουρκία, μεταναστεύοντας ή με την ανταλλαγή των πληθυσμών.

Οι άλλοι λόγοι που έπαιξαν ρόλο στην προτίμηση των νεοελληνικών σπουδών μπορούν να συνοψιστούν στους εξής:

- Δεν ήθελαν να πάνε σε ένα πανεπιστήμιο εκτός πόλεως.
- Αυτοί που γνωρίζουν τα Ελληνικά είναι ελάχιστοι.
- Είναι μια γλώσσα που πολλοί δεν τη γνωρίζουν και θα γίνει περιζήτητη στο μέλλον.
- Θέλουν να ασκήσουν ένα επάγγελμα που θα έχει σχέση με τα Ελληνικά.
- Ήθελαν να μάθουν μια διαφορετική γλώσσα εκτός από τα Αγγλικά.
- Η ελληνική λογοτεχνία προσέλκυε το ενδιαφέρον τους.

Το 46% (79 φοιτητές) πριν ξεκινήσει τις σπουδές του πίστευε ότι τα Ελληνικά είναι μια δύσκολη γλώσσα, ενώ το 27% δεν είχε καμιά ιδέα για το επίπεδο δυσκολίας ή ευκολίας της γλώσσας. Το 82% (140 φοιτητές) πιστεύει τώρα ότι τα Ελληνικά είναι μεν μια γλώσσα δύσκολη, αλλά μπορεί να κατακτηθεί με συστηματική μελέτη.

Το 21% (35 φοιτητές) έχει επισκεφτεί την Ελλάδα. Από την προκαταρκτική τάξη και το πρώτο έτος δεν έχει επισκεφτεί την Ελλάδα κανένας. Από τους 35 φοιτητές που επισκέφτηκαν την Ελλάδα, οι 23 έχουν πάει με υποτροφία, ενώ οι υπόλοιποι 12 πήγαν για τουρισμό. Από αυτούς που πήγαν με υποτροφία, οι 9 ήταν υπότροφοι του Πανεπιστημίου Αθηνών (Πρόγραμμα *Θ.Υ.Ε.ΣΠ.Α.*), οι 5 του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, οι 6 του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και οι 3 του Ι.Μ.Χ.Α. Για το φετινό καλοκαίρι 29 φοιτητές έχουν υποβάλει αίτηση για υποτροφία, αλλά δεν γνωρίζουμε πόσες αιτήσεις έχουν γίνει αποδεκτές. Οι φοιτητές που πήγαν στην Ελλάδα είχαν την ευκαιρία να επισκεφτούν πολλές πόλεις και

31 Και στα δύο Τμήματα Νέων Ελληνικών εκείνοι που δεν συμμετείχαν στην έρευνα ήταν φοιτητές που δεν παρακολουθούν τακτικά τα μαθήματα.

32 Αυτή η περιοχή συμπεριλαμβάνει την (τουρκική) Θράκη και την ευρύτερη περιοχή της Κωνσταντινούπολης, συμπεριλαμβανομένης και της Προύσας.

αρκετά νησιά, όπως φαίνεται από τις απαντήσεις που δίνουν στις 4 τελευταίες ερωτήσεις, όπου παίρνουμε μια ιδέα για τις εντυπώσεις που αποκόμισαν τόσο για τους Έλληνες όσο και για την Ελλάδα.

Το 73% των φοιτητών, για να βελτιώσει τα Ελληνικά του, εκτός από τα μαθήματα, επωφελείται από το διαδίκτυο, ενώ αρκετοί ήταν εκείνοι που δήλωσαν πως ταυτόχρονα με το διαδίκτυο βοηθιούνται και από την τηλεόραση και το ραδιόφωνο[33].

Στην ερώτησή μας για το πώς σκέφτονται να αξιοποιήσουν τα Ελληνικά τους αφού αποφοιτήσουν και ποιο επάγγελμα επιθυμούν να ασκήσουν, οι απαντήσεις ήταν διάφορες. Κατά σειρά προτίμησης, οι απαντήσεις μπορούν να ταξινομηθούν ως εξής: μετάφραση και διερμηνεία (32), διδασκαλία Ελληνικών ή πανεπιστημιακή καριέρα με επίκεντρο τα Ελληνικά (26), τομέας τουρισμού (24), ανάληψη καθηκόντων σε προξενικά γραφεία, σε κάποια άλλη υπηρεσία του Υπουργείου Εξωτερικών ή στον ευρύτερο τομέα του Δημοσίου (20), ξεναγός (17), εξωτερικό εμπόριο (15), απασχόληση σε μια τουρκική επιχείρηση που έχει Έλληνες εταίρους (10), απασχόληση σε ιδιωτικές επιχειρήσεις (13), μεταπτυχιακές σπουδές κατά προτίμηση στην Ελλάδα (8), διεθνείς σχέσεις (2). Μόνο 5 φοιτητές δήλωσαν πως δεν σκέφτονται να κάνουν κάποια δουλειά που σχετίζεται με τα Ελληνικά, ενώ ένας δήλωσε πως σκέφτεται να ανοίξει ένα μεταφραστικό γραφείο και να προβάλλει τον ελληνικό πολιτισμό στην Τουρκία, μέσω μεταφράσεων ελληνικών βιβλίων στα Τουρκικά.

Είναι γεγονός ότι η ελληνική πολιτεία με κάθε τρόπο προσπαθεί να ενισχύσει τις έδρες των Νέων Ελληνικών και στα πλαίσια αυτά κάθε χρόνο αρκετοί σπουδαστές βρίσκουν την ευκαιρία να επισκεφθούν την Ελλάδα ως υπότροφοι. Επίσης σε πολλές έδρες Νέων Ελληνικών των πανεπιστημίων του εξωτερικού εργάζονται αποσπασμένοι καθηγητές του ελληνικού Υπουργείου Παιδείας. Όλη αυτή η προσπάθεια αποσκοπεί στη διάδοση της ελληνικής γλώσσας και στην προβολή του ελληνικού πολιτισμού. Το ερώτημα που πρέπει να απαντηθεί είναι κατά πόσο αυτές οι προσπάθειες ευδοκιμούν. Πώς βλέπουν δηλαδή οι φοιτητές που σπουδάζουν στα τμήματα αυτά τον ελληνικό πολιτισμό και συγκεκριμένα ποια είναι η εικόνα του Έλληνα και της Ελλάδας; Λόγω των ιδιαιτεροτήτων των ελληνοτουρκικών σχέσεων, η γνώμη των Τούρκων φοιτητών χωρίς αμφιβολία έχει πολύ ενδιαφέρον. Σε ερώτημά μας, όπου ζητήσαμε να εκφράσουν με δύο επίθετα / φράσεις οι σκέψεις τους για την «Ελλάδα», οι απαντήσεις ήταν ποικίλες και στη μεγάλη τους πλειονότητα θετικές. Η Ελλάδα στο μάτι των Τούρκων φοιτητών είναι: μια ωραία χώρα, με μικρό πληθυσμό, μικρή αλλά πλούσια, γειτονική, φίλη, ιστορική, ενδιαφέρουσα, χώρα με ευαίσθητες σχέσεις με την Τουρκία, μικρή αλλά αναπτυγμένη, σύγχρονη, με φυσικές ομορφιές, καθαρή, γαλάζιος παράδεισος, τουριστική, μια χώρα όπου κυριαρχεί το γαλάζιο και το λευκό, μοιάζει πολύ με την Τουρκία, πολιτισμένη κοινωνία, με καθαρές ακτές, με αρχαία μνημεία, δεμένη με το παρελθόν της, δημοκρατική, που αξίζει κανείς να τη δει, διακοπές, γλέντι, συρτάκι, ρεμπέτικο, μπουζούκι, ταβέρνα, ούζο και μουσική, χώρα της μυθολογίας και της φιλοσοφίας, φανταστική, ένας αρχαίος πολιτισμός, μαγική χώρα, ο αιώνιος γείτονας. Υπήρξαν και κάποιες αρνητικές τοποθετήσεις· έτσι για ορισμένους (6) φοιτητές η Ελλάδα είναι: μια χώρα που σκέφτεται το συμφέρον της και συμπεριφέρεται ανάλογα με την περίπτωση, εγωκεντρική, ύπουλη, σωβινιστική, εχθρός της Τουρκίας.

Όσον αφορά στην εικόνα του Έλληνα, εκτός από κάποιες εξαιρέσεις, είναι θετική και εδώ η άποψη σχεδόν όλων των φοιτητών. Οι Έλληνες είναι: εγκάρδιοι, φίλοι, γείτονες, ξέρουν να διασκεδάζουν, ομιλητικοί, συμπαθητικοί, αγαπάνε το γλέντι, τον φραπέ και το ούζο, ειλικρινείς, δεμένοι με τις ρίζες τους, αλληλέγγυοι, εύθυμοι, αδιάφοροι, άνθρωποι που μιλάνε γρήγορα και δυνατά, φλύαροι, φημίζονται για τις φιλονικίες τους, ευγενικοί, χαριτωμένοι, δεμένοι με τις θρησκευτικές τους παραδόσεις, φιλόξενοι. Αυτοί που έχουν αρνητική άποψη για τους Έλληνες (14 φοιτητές) τους θεωρούν: εθνικιστές όσο και οι Τούρκοι, αλαζόνες, δεν αγαπάνε τους Τούρκους, υποκριτές, εγωιστές, μνησίκακους, ψυχρούς, ύπουλους, επίμονους και συμφεροντολόγους.

Στην προτελευταία ερώτηση του ερωτηματολογίου, ζητήθηκε να απαντήσουν αν έχει αλλάξει η γνώμη τους για τη χώρα λόγω της εκπαίδευσης τους στο Τμήμα Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας ή της επίσκεψής τους στην Ελλάδα. Το 59% είπε πως άλλαξε προς θετική κατεύθυνση, ενώ το 37% είπε πως δεν άλλαξε, αλλά αρκετοί από αυτούς δεν παρέλειψαν να τονίσουν πως ήδη οι απόψεις τους ήταν θετικές. Το υπόλοιπο 4% αποτελεί εκείνους που δεν απάντησαν.

Στην τελευταία ερώτηση, όπου τους ζητήθηκε να γράψουν μια πρόταση χρησιμοποιώντας τους όρους «Ελλάδα» και «Τουρκία», φαίνεται καθαρά το πώς προσεγγίζουν οι Τούρκοι φοιτητές ένα λεπτό ζήτημα που λέγεται «ελληνο τουρκικές σχέσεις». Θα ολοκληρώσουμε την εισήγησή μας, παραθέτοντας κάποιες τοποθετήσεις των φοιτητών του τρίτου έτους του Τμήματος Νέων Ελληνικών του Πανεπιστημίου της Άγκυρας:

- Η φιλία μεταξύ της Ελλάδας και της Τουρκίας θα αποτελέσει παράδειγμα για όλο τον κόσμο.
- Η βελτίωση των σχέσεων μεταξύ της Ελλάδας και της Τουρκίας είναι ευχάριστο γεγονός, διότι θα βοηθήσει στην αύξηση των δυνατοτήτων εύρεσης εργασίας.
- Η Ελλάδα και η Τουρκία είναι δύο φίλες χώρες, αλλά

33 Φυσικά οι ελληνικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί που ακούνε είναι διαδικτυακοί σταθμοί.

στο παρελθόν πολλές φορές ήρθαν σε αντιπαράθεση.

- Η Ελλάδα και η Τουρκία, αν και είναι δύο χώρες που πρόσκεινται φιλικά ή μια προς την άλλη, όμως η στάση των πολιτικών των δύο χωρών επισκιάζει αυτήν την προσέγγιση.
- Η Ελλάδα και η Τουρκία είναι δύο χώρες που ζουν στην ίδια γεωγραφική περιοχή και το παρελθόν τους έχει μεγάλες ομοιότητες, αλλά τα προβλήματα του παρελθόντος ακόμα αντανακλώνται στις σχέσεις τους.
- Η Ελλάδα κι η Τουρκία, παρ' όλο που φαίνονταν εχθρικές για πολλά χρόνια, έχουν ένα κοινό παρελθόν.

Ανακεφαλαιώνοντας, μπορούμε να πούμε πως οι νεοελληνικές σπουδές στην Τουρκία ακολουθούν μια θετική και ανοδική πορεία και οι προοπτικές είναι ελπιδοφόρες. Σε αυτό, οι καλές σχέσεις που έχουν δημιουργηθεί τα τελευταία χρόνια μεταξύ της Ελλάδας και της Τουρκίας έχουν το δικό τους μερίδιο. Οι φοιτητές που σπουδάζουν στα τμήματα Νέων Ελληνικών στην Τουρκία φαίνεται πως θα έχουν να προσφέρουν πολλά στις προσπάθειες για την ανάπτυξη ενός κλίματος φιλίας και αγάπης μεταξύ των δύο λαών.

Σας ευχαριστώ πολύ.

STOYNA POROMANSKA

Από τα χειροκροτήματα καταλαβαίνουμε πόσα ενδιαφέροντα πράγματα μάς είπε ο κύριος Kelaga. Πραγματικά είδαμε ποια εικόνα έχει ο διπλανός μας. Και ο καθηγητής πρέπει να γνωρίζει την εικόνα που έχουν οι μαθητές του.

Έχουμε 25 λεπτά για ερωτήσεις, παρεμβάσεις, σχόλια. Παρακαλώ.

TAMARA KOSTIC-PAHNOGLU

Είμαι η Tamara Kostic-Pahnoglu από τη Σερβία. Και όπως είπατε, οι εισηγητές μάς έδωσαν μια πάρα πολύ καλή και επαρκή εικόνα για την κατάσταση της νεοελληνικής γλώσσας στις χώρες τους. Η ερώτηση που θα ήθελα να κάνω έχει σχέση με τη λογοτεχνία και απευθύνεται στον κύριο Kelaga. Μου έκανε μεγάλη εντύπωση η επιλογή που κάνετε στη μετάφραση της νεοελληνικής λογοτεχνίας. Μεταφράσατε τον Ανδρέα Φραγκιά, πάνω στον οποίο εγώ κάνω τη διδακτορική μου διατριβή και τον αγαπάω πάρα πολύ. Μεταφράσατε το *«Λοιμό»*. Είναι ένα έργο που, κατά τη γνώμη μου, προϋποθέτει αρκετές γνώσεις στην ιστορία της Ελλάδας, για να μπορεί κάποιος ξένος να το καταλάβει. Μεταφράσατε και Μαραγκόπουλο, το τρίτο βιβλίο μιας τριλογίας. Τι πρόσληψη υπάρχει σχετικά με αυτά τα δύο βιβλία στην Τουρκία; Μπορούν να τα καταλάβουν οι Τούρκοι; Ποιοι είναι οι αναγνώστες;

IBRAHIM KELAGA AHMET

Ο *«Λοιμός»* του Ανδρέα Φραγκιά και *«Η μανία με την άνοιξη»* του Άρη Μαραγκόπουλου πρόκειται να κυκλοφορήσουν από τον Σεπτέμβριο. Γι' αυτόν τον λόγο προς το παρόν δεν γνωρίζουμε τις αντιδράσεις του κοινού. Σε ό,τι αφορά τη γνώση της ιστορίας, εγώ έχω τελειώσει τη μέση εκπαίδευσή μου στην Ελλάδα, οπότε, έχοντας διδαχθεί την ελληνική ιστορία στα γυμνάσια και στα λύκεια της Ελλάδας, δεν είχα πρόβλημα σχετικά με την κατανόηση των θεμάτων που παρατίθενται στα μυθιστορήματα αυτά. Πάντως στο μυθιστόρημα του Άρη Μαραγκόπουλου δυσκολεύτηκα αρκετά.

TAMARA KOSTIC-PAHNOGLU

Κατά πόσο πιστεύετε ότι ο απλός Τούρκος μπορεί να καταλάβει το *«Λοιμό»*. Ξέρει όσα χρειάζονται;

IBRAHIM KELAGA AHMET

Θα μάθουμε... Μάλλον το βιβλίο απευθύνεται περισσότερο στους αριστερούς κύκλους των αναγνωστών, οι οποίοι ξέρουν κάποια πράγματα για την Ελλάδα, για την εποχή της Δικτατορίας και για την εποχή του 1950. Περισσότερο σε αυτούς απευθύνεται και ο εκδοτικός οίκος κάνει περισσότερο τέτοιες εκδόσεις, έχει ένα συγκεκριμένο αναγνωστικό κοινό. Ευχαριστώ για την ερώτησή σας.

STOYNA POROMANSKA

Ευχαριστώ πάρα πολύ. Επόμενη ερώτηση;

ΒΡΑΣΙΔΑΣ ΚΑΡΑΛΗΣ

Καραλής από το Σύδνεϋ. Δεν θα ρωτήσω την Παναγιώτα, γιατί είμαστε από το ίδιο πανεπιστήμιο, αλλά τους τρεις άλλους συναδέλφους. Θα μπορούσατε να μας δώσετε μερικές γενικές πληροφορίες για τα μαθήματα ελληνικού πολιτισμού που διδάσκονται στα προγράμματά σας; Γιατί θα θέλαμε να ξέρουμε τι πραγματικά περνάει στον άλλον ως κατεξοχήν ελληνικό, μιας και τέθηκε στην αρχή του συνεδρίου το ερώτημα τι συνιστά νεοελληνικές σπουδές. Τι ακριβώς μαθήματα πολιτισμού υπάρχουν στα τρία προγράμματα; Ευχαριστώ.

IBRAHIM KELAGA AHMET

Μπορώ να απαντήσω εγώ πρώτα για το Πανεπιστήμιο της Άγκυρας; Δεν γνωρίζω λεπτομέρειες για το πρόγραμμα σπουδών του Πανεπιστημίου της Κωνσταντινούπολης, αλλά όσον αφορά στο Πανεπιστήμιο της Άγκυρας, εδώ και δύο χρόνια εισάγαμε στο πρόγραμμά μας ένα μάθημα για την ιστορία της σύγχρονης Ελλάδας, ενώ στο

τέταρτο έτος έχουμε ένα μάθημα ιστορίας του ελληνικού πολιτισμού. Μέσα σε αυτό το μάθημα προσπαθούμε να δώσουμε κάποιες πληροφορίες για την εικόνα του Έλληνα και του σύγχρονου ελληνικού πολιτισμού. Στην Αρχαία Ελλάδα αναφερόμαστε μόνο σε γενικές γραμμές. Περισσότερο δίνεται βάρος στη σύγχρονη Ελλάδα. Δεν ξέρω κατά πόσο αρκεί, αλλά μέσα από τα μαθήματα της λογοτεχνίας προσπαθούν οι καθηγητές να δώσουν και κάποιες πληροφορίες, όσο μπορούν, στα πλαίσια αυτά.

STOYNA POROMANSKA

Ευχαριστώ, κύριε Kelaga. Εσείς, κύριε Savenko;

ANDREAS SAVENKO

Εμείς διδάσκουμε ιστορία της Ελλάδας, την οποία αντιμετωπίζουμε διαχρονικά. Εξετάζουμε την Αρχαία Ελλάδα, το Βυζάντιο και τη Νέα Ελλάδα, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στη σχέση των Ανατολικών Σλάβων με τους Έλληνες με βάση μια γενική γεωγραφική τοποθέτηση της Ουκρανίας. Ξεκινάμε π.χ. από την αρχαία ελληνική ιστοριογραφία, από τον Ηρόδοτο, που μιλάει για τους Σκύθους που βρίσκονται στην Κριμαία. Αλλά παρουσιάζουμε το αντικείμενο αυτό ως συνέχεια, ως αντίληψη μιας χώρας όπου ζούσαν διαφορετικοί λαοί και τώρα ζούνε Ουκρανοί και ονομάζεται Ουκρανία. Προσπαθούμε δοκιμαστικά να κάνουμε και μαθήματα ελληνικού πολιτισμού και κυρίως λαογραφίας, αλλά και να μιλήσουμε γενικά για την εικόνα των πολιτιστικών τύπων που υπήρχαν στην αρχαία και σύγχρονη Ελλάδα. Χρησιμοποιούμε μελέτες της κλασικής φιλολογίας, αλλά και από το Βυζάντιο και τη νεοελληνική παραγωγή, που είναι όμως ένα πρόβλημα, εφόσον δεν έχουμε διαθέσιμο υλικό και προσπαθούμε να το συγκροτήσουμε μόνοι μας.

STOYNA POROMANSKA

Ευχαριστώ πάρα πολύ. Κύριε Dinu;

TUDOR DINU

Στο Βουκουρέστι, στο πρώτο έτος του προγράμματος ελληνικών σπουδών, υπάρχει ένα μάθημα εισαγωγής στον ελληνικό πολιτισμό, καθώς επίσης κι ένα μάθημα επισκόπησης της ελληνικής ιστορίας από την αρχαιότητα μέχρι τη σύγχρονη εποχή. Στο τρίτο έτος έχουμε ένα μάθημα βυζαντινής και μεταβυζαντινής τέχνης και ένα μάθημα πολιτιστικών σχέσεων μεταξύ Ρουμανίας και Ελλάδας. Αυτά τα μαθήματα διδάσκονται αποκλειστικά στα Ελληνικά.

STOYNA POROMANSKA

Ευχαριστώ πάρα πολύ. Όπως βλέπουμε –και επιμένω κι εγώ σε αυτήν την αρχή–, όταν διδάσκουμε ελληνική γλώσσα, διδάσκουμε Ελλάδα, Ελλάδα της γλώσσας, του πολιτισμού, της λογοτεχνίας.

Άλλη ερώτηση;

ΑΡΤΕΜΙΣ ΜΕΝΟΥΝΟΥ

Μενούνου από τη Μονς στο Βέλγιο. Συνειδητοποίησα σε μία συζήτηση που είχαμε χθες στο ξενοδοχείο με κάποιους συναδέλφους ότι σε ορισμένες πρώην κομμουνιστικές χώρες τα Αρχαία Ελληνικά δεν διδάσκονταν. Αυτό μου έκανε μεγάλη εντύπωση. Πιστεύω ότι ο αγώνας αυτών των χωρών σήμερα για τα Νέα Ελληνικά είναι ηρωικός. Στη Δυτική Ευρώπη τα Αρχαία Ελληνικά έχουν ένα παρελθόν και ήδη σε μερικές από αυτές τις χώρες εξαφανίζονται σιγά-σιγά. Θα ήθελα να τονίσω το γεγονός αυτό και να συγχαρώ τους νέους συναδέλφους που δημιουργούν σήμερα τις προϋποθέσεις και για τα Νέα Ελληνικά, αλλά και για τα Αρχαία Ελληνικά. Θα ήθελα επίσης την εκτίμησή τους σχετικά με αυτήν την έλλειψη παρελθόντος στα Αρχαία Ελληνικά στις χώρες τους και το κάτα πόσο τους δυσκολεύει με τα Νέα Ελληνικά. Ευχαριστώ.

STOYNA POROMANSKA

Ευχαριστώ πολύ. Νομίζω, βέβαια, ότι λείπουν στοιχεία για τα Βαλκάνια. Στη Βουλγαρία, για παράδειγμα, η πρώτη φιλολογία που ιδρύθηκε στο Πανεπιστήμιο της Σόφιας ήταν η κλασική φιλολογία. Οι κλασικές φιλολογίες στις χώρες μας είναι αρκετά ισχυρές και νομίζω ότι και στα νεοελληνικά τμήματα υπάρχουν μαθήματα Αρχαίων Ελληνικών. Στη Σόφια π.χ. υπάρχουν 4 εξάμηνα Αρχαίων Ελληνικών.

TUDOR DINU

Τμήμα Αρχαίας Ελληνικής Φιλολογίας υπάρχει στο Βουκουρέστι από το 1864. Επομένως, δεν μπορούμε να ισχυριστούμε βάσιμα ότι δεν έχουμε μία παράδοση. Υπήρχε επίσης Τμήμα Βυζαντινής και Νεότερης Ελληνικής Φιλολογίας μέχρι τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, οπότε και διαλύθηκε. Βέβαια, το Τμήμα Αρχαίων Ελληνικών, παρ΄ όλες τις αντιξοότητες της κομμουνιστικής εποχής, πέτυχε να επιβιώσει και είχαμε μία βάση, στην οποία μπορέσαμε να αναπτύξουμε τώρα τις νεοελληνικές σπουδές.

STOYNA POROMANSKA

Ευχαριστώ. Κύριε Savenko;

ANDREAS SAVENKO

Ναι, μπορώ να προσθέσω πως και στην Ουκρανία υπήρχαν και υπάρχουν πολύ δυνατές έδρες κλασικής φιλολογίας. Το πρόβλημα είναι πως υπήρξε μια αρκετά μεγάλη διακοπή. Στο Κιέβο είχαν κλείσει την έδρα κλασικής φιλολογίας και οι καθηγητές, μεγάλοι ελληνιστές όπως ο καθηγητής Biletski, πέρασαν στον χώρο της γενικής γλωσσολογίας. Και στο Λβιβ υπήρχε και υπάρχει συνεχής παράδοση. Το ζήτημα βεβαίως είναι πως οι κλασικές σπουδές δεν βοηθούν και τόσο, δεν αποτελούν ένα στήριγμα για τις νεοελληνικές φιλολογίες. Αλλά βεβαίως οι νεοελληνιστές και οι έδρες νεοελληνικών σπουδών, εάν έχουν την ευκαιρία, χρησιμοποιούν μια τέτοια κατάσταση. Εφόσον είναι κατανοητό πως ο ελληνικός χώρος είναι ένα ενιαίο φαινόμενο, ουσιαστικά οι φοιτητές πρέπει να έχουν ολόκληρη εικόνα και γλωσσικά και πολιτιστικά, από την αρχαία μέχρι τη νέα Ελλάδα. Τότε μπορούν να είναι φιλόλογοι.

STOYNA POROMANSKA

Κυρία Νάζου;

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΝΑΖΟΥ

Δεν νομίζω ότι αφορούσε την Αυστραλία το ερώτημα, αλλά, αν θέλετε την άποψή μου, μπορώ να πω ότι στην Αυστραλία υπάρχουν τμήματα κλασικών σπουδών σχεδόν σε όλα τα πανεπιστήμια. Στην εισήγησή μου, αν ακούσατε, όταν αναφέρθηκα στο Go8, τα οκτώ πιο ισχυρά πανεπιστήμια της Αυστραλίας, τόνισα ότι όλα τους υποστήριξαν περισσότερο τις κλασικές σπουδές σε σχέση με τις μοντέρνες γλώσσες. Οι πρωθυπουργοί της Αυστραλίας, στο παρελθόν και σήμερα, προέρχονται όλοι τους από κλασικά τμήματα. Έχει μεγάλη ιστορία η κλασική φιλολογία στην Αυστραλία, δεν υπάρχει αμφιβολία.

STOYNA POROMANSKA

Ευχαριστώ, κυρία Νάζου. Όλοι είμαστε πεπεισμένοι ότι τα Αρχαία Ελληνικά είναι μια προϋπόθεση για τις μελλοντικές έρευνες των υποψηφίων διδακτόρων στα πανεπιστήμιά μας. Δεν μπορούμε να διαιρέσουμε έτσι τις σπουδές.

IBRAHIM KELAGA AHMET

Θα ήθελα να προσθέσω ότι, με το που ιδρύθηκε η σύγχρονη Τουρκική Δημοκρατία, η πρώτη σχολή που ιδρύθηκε στην Άγκυρα, με τη μεταφορά της πρωτεύουσας από την Κωνσταντινούπολη εκεί, ήταν η σχολή που διδάσκω σήμερα, το 1936, και ένα από τα πρώτα τμήματα που συστάθηκαν ήταν το Τμήμα Αρχαίων Ελληνικών. Και σε ό,τι αφορά την Κωνσταντινούπολη, εκεί ξεκίνησαν το 1943 οι κλασικές σπουδές. Ωστόσο, άργησε πολύ, όπως ανέφερα και στην εισήγηση, η σύσταση των προγραμμάτων νεοελληνικής γλώσσας και λογοτεχνίας.

STOYNA POROMANSKA

Ευχαριστώ πολύ. Άλλες ερωτήσεις;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΠΟΛΙΤΟΠΟΥΛΟΣ

Χάρης Πολιτόπουλος, οικονομολόγος. Μια απλή ερώτηση θα ήθελα να υποβάλω στους εισηγητές. Όλοι έχετε κάποια μικρότερα ή μεγαλύτερα προβλήματα με την ανάπτυξη των σχολών σας, κ.λπ. Εάν κάποιος σάς έδινε μία επιχορήγηση της τάξεως π.χ. του ενός εκατομμυρίου ευρώ και ήσασταν οι μόνοι που θα αποφασίζατε τι να κάνετε με το ποσό αυτό για την ανάπτυξη του τμήματος νεοελληνικών σπουδών; Σίγουρα θα κάνατε πολλά πράγματα, αλλά ποια θα ήταν η πρώτη προτεραιότητα; Σε τι θα θέλατε βοήθεια;

STOYNA POROMANSKA

Ευχαριστώ πολύ. Κυρία Νάζου;

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΝΑΖΟΥ

Στην Αυστραλία δεν θα είχαμε το πανεπιστήμιο να μας τρομοκρατεί κάθε χρόνο ότι είμαστε ένα μικρό και οικονομικά ασύμφορο τμήμα. Θα μπορούσαμε να λειτουργήσουμε χωρίς να έχουμε πάνω στο κεφάλι μας αυτήν τη μάχαιρα και να εργαστούμε όπως θα έπρεπε να εργαζόμαστε.

STOYNA POROMANSKA

Ευχαριστώ πολύ.

IBRAHIM KELAGA AHMET

Όσον αφορά στο τουρκικό σύστημα, εμείς δεν κινδυνεύουμε να μας κλείσουν τα τμήματα. Είναι πολύ δύσκολο να κλείσει κάποιο τμήμα, ακόμη κι αν δεν προσέρχονται οι φοιτητές. Διότι, σύμφωνα με το σύστημα εισαγωγής των φοιτητών στα πανεπιστήμια, κάθε χρόνο υποβάλλουν αίτηση γύρω στους 1.800.000 φοιτητές, από τους οποίους εισάγονται περίπου 600.000 και οι άλλοι απορρίπτονται. Σε εμάς έρχονται απόφοιτοι λυκείων που έχουν περισσότερο στο πρόγραμμά τους μαθήματα ξένων γλωσσών. Για τον λόγο αυτόν, εμείς δεν αντιμετωπίζουμε άμεσα τέτοιον κίνδυνο. Πιστεύω πως, αν κλείσουν τα τμήματα νεοελληνικών σπουδών στην Τουρκία, θα είναι για πολιτικούς λόγους. Για παράδειγμα, αν κλείσει το Τμήμα Τουρκολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, τότε θα έκλεινε μάλλον κι εκείνο της Κωνσταντινούπολης, που είναι το αντίστοιχο. Δεν πιστεύω πως

θα έκλειναν τα δικά μας τμήματα για λόγους οικονομικούς.

STOYNA POROMANSKA

Ευχαριστώ. Κύριε Savenko;

ANDREAS SAVENKO

Καταρχάς θέλω να πω ότι ουσιαστικά εμείς δεν έχουμε προβλήματα. Έχουμε βέβαια κι εμείς τα δικά μας ζητήματα, όμως δεν τους δίνουμε και πολλή σημασία. Απαντώντας στην ερώτησή σας, θα έδινα πρώτη προτεραιότητα στην επιστημονική δουλειά, στη συγγραφή και στην υποστήριξη ενός συστήματος grants, ώστε να μπορούν να κάνουν έρευνα οι υποψήφιοι διδάκτορες και οι διδάκτορες και να υπάρξει μια δουλειά, π.χ. προς την κατεύθυνση των λεξικών, της μετάφρασης, της επιστημονικής επιμέλειας των μεταφράσεων, κ.λπ. Αυτή είναι η πρώτη μας προτεραιότητα.

STOYNA POROMANSKA

Ευχαριστούμε. Κύριε Dinu;

TUDOR DINU

Κατά τη γνώμη μου, η βασική προϋπόθεση για τη σύγχρονη διδασκαλία της Ελληνικής είναι η βελτίωση της ψηφιακής πλέον βιβλιοθήκης. Δεν μπορούμε να παρέχουμε σύγχρονη εκπαίδευση, χωρίς να έχουμε στη διάθεσή μας όσο το δυνατόν περισσότερη βιβλιογραφία και όλα τα ηλεκτρονικά εργαλεία που έχουν δημιουργηθεί πρόσφατα.

STOYNA POROMANSKA

Ευχαριστώ πολύ. Θα ήθελα κι εγώ να προσθέσω κάτι. Στα κρατικά πανεπιστήμια των πρώην κομμουνιστικών χωρών δεν υπάρχει κίνδυνος να κλείσουν οι ειδικότητες αυτές, επειδή επιχορηγούνται από το κράτος. Ένα τέτοιο ποσό θα ήταν ωστόσο πάρα πολύ χρήσιμο για συνέδρια, για έρευνα, για βιβλιοθήκες, όπως είπε ο κύριος Dinu, επειδή πραγματικά πλέον με τις νέες τεχνολογίες χρειάζονται όλες οι ειδικότητες πάρα πολλά μέσα. Τα λεφτά όμως έρχονται πολύ δύσκολα. Όταν ζητάμε χρήματα, οι «έμποροι» λένε: «Μόνο εσείς νομίζετε ότι είστε; Ξέρετε πόσα νηπιαγωγεία είναι, πόσα μοναστήρια, πόσες πινακοθήκες, πόσα ορφανοτροφεία;» Κι εμείς μένουμε στο τέλος. Εμείς που κάνουμε έρευνα περιμένουμε στην ουρά.

TUDOR DINU

Να καταλάβουμε ότι ο κύριος οικονομολόγος προσφέρεται και ως μέγας χορηγός των τμημάτων μας; **[Γέλια]**

STOYNA POROMANSKA

Άλλη ερώτηση, παρακαλώ;

ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΣΩΚΟΣ

Σώκος Ζαχαρίας, δημοσιογράφος. Ήθελα να ρωτήσω κάτι τον κύριο Kelaga... Είπατε ότι στην Τουρκία τον τελευταίο χρόνο είχαμε μια πρωτοφανή αύξηση του ενδιαφέροντος για τις νεοελληνικές σπουδές. Βέβαια εξηγήσατε τα αποτελέσματα της έρευνας που παρουσιάσατε. Επίσης τα τελευταία χρόνια έχουμε μια διαφορετική προσέγγιση από κάποιους κύκλους απέναντι σε θέματα που αφορούν και την ελληνική παρουσία εκεί, κυρίως στους Ρωμιούς της Πόλης. Για παράδειγμα, έχουν εκδοθεί διάφορα βιβλία αναφορικά με τα γεγονότα του '55. Επίσης έγινε για πρώτη φορά ένα παγκόσμιο συνέδριο που αφορούσε στους Ρωμιούς της Πόλης. Μου έχει μεταφερθεί ότι κάποιοι κύκλοι της τουρκικής κοινωνίας βλέπουν το θέμα των Ρωμιών, για παράδειγμα, κάπως ενοχικά. Έχουμε κάποια υποτυπώδη έστω μεταστροφή κάποιων κύκλων της τουρκικής κοινωνίας απέναντι σε θέματα αυτού του είδους;

IBRAHIM KELAGA AHMET

Αν και δεν είμαι αρμόδιος να απαντήσω σε τέτοιες ερωτήσεις, θα σας πω τη δική μου άποψη. Πράγματι, το τελευταίο διάστημα υπάρχει μια διαφορετική θεώρηση των γεγονότων εκείνων γενικά και της κατάστασης των Ρωμιών της Πόλης ειδικότερα. Αυτό οφείλεται και στο ότι η Τουρκία έχει εκδημοκρατιστεί περισσότερο τα τελευταία χρόνια. Έχουν αλλάξει οι αντιλήψεις των ανθρώπων. Φταίνε οι καιροί. Μπορεί και η προσέγγιση που υπάρχει μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας να βοηθάει στο να βλέπουν τα πράγματα με πιο θετικό μάτι και πιο αντικειμενικά. Έτσι νομίζω εγώ. Η θετική αυτή πορεία συνεχίζεται και μελλοντικά νομίζω ότι θα έχουμε και θετικά αποτελέσματα σε ό,τι αφορά την προσέγγιση των δύο γειτονικών κρατών και λαών φυσικά.

STOYNA POROMANSKA

Ευχαριστώ πολύ. Όπως καταλάβαμε και από τα στοιχεία της ανακοίνωσης του κυρίου Kelaga, υπάρχει μια μεταστροφή, ιδιαίτερα στους νέους, και αυτό είναι πολύ ευχάριστο.

Άλλη ερώτηση;

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΒΕΖΑΝΗΣ

Λέγομαι Βεζάνης και ασχολούμαι με τη διδασκαλία μαθηματικών και Ελληνικών. Θα ήθελα να απευθύνω κι εγώ μία ερώτηση στον φίλο κύριο Kelaga. Τα τελευταία χρόνια είδαμε μία μεγάλη στροφή του ελληνικού ανα-

γνωστικού κοινού προς τους Τούρκους συγγραφείς και τη σύγχρονη τουρκική λογοτεχνία, αλλά και γενικά το τουρκικό βιβλίο. Το ερώτημα είναι αν αυτή η πορεία θα έχει περαιτέρω αύξηση, αν λάβουμε υπόψη κι ότι υπάρχει μία στροφή της κοινωνίας και του πολιτικού καθεστώτος στην Τουρκία προς μια πιο ισλαμική ας πούμε χροιά, ή μήπως είναι μία έξαρση, η οποία κάποια στιγμή θα έχει κάποια πτώση. Ευχαριστώ πολύ.

IBRAHIM KELAGA AHMET

Είναι πολιτική η ερώτηση. Πάντως δεν είμαι σε θέση να προσδιορίσω κατά πόσο θα συνεχιστεί αυτή η ανοδική πορεία. Εγώ μπορώ να σας πω για το ενδιαφέρον που υπάρχει σήμερα στην Τουρκία για τα Ελληνικά. Να σας πω –δεν το ανέφερα στην εισήγησή μου– ότι το καλοκαίρι σε 5 δήμους της παραλιακής ζώνης του Αιγαίου, στο Αϊβαλί, στη Φώκαια, στο Κουσάντασι, στο Ντικελί και σε έναν άλλον, που δεν θυμάμαι αυτήν τη στιγμή, διοργανώνονται μαθήματα ελληνικής γλώσσας για το κοινό εντελώς δωρεάν. Αυτό είναι κάτι που δεν υπήρχε παλιά, παρ' όλο που ζούσαν οι άνθρωποι αυτοί πάλι στην ίδια περιοχή, στην περιοχή του Αιγαίου. Το γεγονός όμως ότι δόθηκε η δυνατότητα να επισκέπτονται πιο πολλοί Έλληνες τα παράλια του Αιγαίου και πιο πολλοί Τούρκοι την Ελλάδα δημιούργησε την ανάγκη να μάθουν Ελληνικά. Αυτό βοηθάει και στην αύξηση του αναγνωστικού κοινού και του ενδιαφέροντος προς βιβλία που έχουν μεταφραστεί από Έλληνες λογοτέχνες στην Τουρκία. Δεν πιστεύω πως στο άμεσο μέλλον θα υπάρχει στροφή αυτού του ρεύματος. Οι πολιτικές εξελίξεις στην Τουρκία αφορούν το εσωτερικό της και δεν νομίζω πως θα έχουν αντίκτυπο στην άποψη και στην εικόνα που έχουν σχηματίσει οι Τούρκοι προς το παρόν για τους Έλληνες.

STOYNA POROMANSKA

Ευχαριστώ πάρα πολύ. Ο χρόνος μας τελείωσε. Ευχαριστώ πάρα πολύ τους συναδέλφους για τις ενδιαφέρουσες ανακοινώσεις. Ευχαριστώ κι εσάς για την παρουσία σας.